

په یوهندی گشتی دیجیتالی و ستراتژی سودوهرگرتهن له تایبهتمهندییه کانی میدیای نوی له پروسهی قایلکاریدا

محمد عمر کاکه^۱ - نافیستا یونس محمد^۲

avesta.mohammed@univsul.edu.iq - mohammed.kaka@spu.edu.iq

^۱ بهشی کارگیری کار، پهیمانگی تهکنیکی چه مچمه مال، زانکۆی پۆلیته کنیکی سلیمانی، چه مچمه مال، هه ریمی کوردستان، عێراق

^۲ بهشی په یوهندی گشتی، کۆلێژی زانسته مروفا په تیه کان، زانکۆی سلیمانی، سلیمانی، هه ریمی کوردستان، عێراق،

پوخته:

توێژینه وهیه کی تیورییه بو دیاریکردنی ئەو ئامرازه نوێیانهی میدیای نوی رهخساندویهتی بو هه لسه ئورینهری په یوهندی گشتی له پروسهی قایلکاریدا و خستنه روی ستراتژی سودبینه له به دیجیتالی بونی هه ر دو بواری په یوهندی گشتی و میدیا له پروسه که دا، ئامانجی ئەم توێژینه وهیه ده رخستی لایه نی تیوری شیوازه کانی پشت به ستی په یوهندی گشتیه به و ئامرازه میدیایانهی توانای تێکردنی ته واوه تی خواستی وه رگریان هه یه، به سودبینهی له کاریگه ری په یامی فره چه شن و په یوهندی کردنی به رده وام و خێرا، هه روه ک دارشتهنی ستراتژییک بو دیاریکردنی چۆنیتی سودبینهی په یوهندی گشتی دیجیتالی له تایبهتمهندی میدیای نوی له پروسهی قایلکاریدا، له چوارچۆیهی میتۆدی دهوله مهندیتی ئامرازه میدیاییه کان که تیدا توانای پێوانه کردنی تایبهتمهندییه کانی میدیای هه یه به پیتی دهوله مهندییان له پیدانی زانیاری به شیوازی فره چه شن (مه لته میدیا) و ئاستی کارلیککاری له پروسهی په یوهندی کردنی دو ئاراسته پی و خێرا وه رگرته وهی فیدباک. توێژه ر چوار ستراتژی دیاری کردوه بو سودبینهی له ئامرازه کاریگه ره کانی میدیای نوی له پروسهی قایلکاریدا که بریتین له ستراتژی (رومان کردن، په یوهندی کردن، ناوه رۆکساز پیام، به کارهینان)، له ده رته نجامه کانی ئەم توێژینه وهیه هه لسه ئورینه رانی په یوهندی گشتی له رێگی به کارهینانی ئامرازه کانی میدیای نوی ده توانن کۆنترۆلی پانتاپی هه ر دو ژینگه ی ده ره کی و ناوخۆی دامه زاره کانیان بکه ن هه ر چه ند فراوان و په رته بیت، میدیای نوی به دابینه کردنی په یوهندی بۆ سنور و سانسۆر جیه جیه کردنی ئه رکه کانی په یوهندی گشتی گه یاندوه به ئاستی ته واوکاری، هه روه ها راسته وخۆ، خێرا پی و به رده وامی سی هۆکاری سه ره کی پروسهی قایلکاری که میدیای نوی هه ر سیکانی له یه ک کاتدا بو هه لسه ئورینه رانی په یوهندی گشتی به رده ستخستوه، هه روه ها تایبهتمهندیتی فره چه شنی هه لسه ئورینه رانی په یوهندی گشتی رزگار کردوه له وه ره سکردنی جه ماوه ری به ئامانجگیراو له پیدانی زانیاری دوباره و یه ک شیوازی له گه یاندنی ناوه رۆکی په یامه کانی نێره له پروسهی قایلکاری.

کيله وشه کان: ستراتيزی سودبيني، په يوه ندى گشتى دیجيتالى، ميدياى نوئى، قايلکردن.

پيشه كى:

ئهو گۆرانكارىيه ريشه ييهى له بواری ته كنه لوجياى گه ياندندا رويداوه، وه چه رخانگى گه وره له سه رجهم كايه كانى دروستكردوه و چالاکى و په يوه ندىه جوړا و جوړه كانى گۆرپوه بو دیجيتالى، هه ريه ك له ميديا و په يوه ندى گشتى پاشگرى دیجيتالىيان چوته سهر و گۆرانكارى گه وره له شيوازى كار كردن و تايبه تمه ندىيان دروستبوه (صاويلي، ۲۰۲۲، ۲۷۴)، هه روه ك قايلکردن پرۆسه يه كى په يوه ندى كردنى دولايه نه يه له نيوان قايلكار و قايلكراو، بو ئهم مه به سته له پرۆسه كه دا سوډيكي زور له م گۆرانكارىيه ده توانرئيت ببيرئيت به به كارهينانى تايبه تمه ندىتبييه ئه رننه كانى هه روه چه م ك پاش به دیجيتالىبونيان، هه روه ها په يوه ندى گشتى دیجيتالى كه يه كئيك له ئه ركه سه ره كييه كانى قايلکردن جه ماوه ره كه روئي سه ره كى ده گيرئيت له م پرۆسه يه دا هه ر له زمينه سازى بو خودى قايلكار له ئاماده كردن ناوه روئي په يام و ده ستنيشان كردن جه ماوه رى به ئامانجگيراو، پاشان ديارى كردن ئامرازى په يوه ندى كردنه كه و شيوازه كارى گه ره كانى پيشكه شكردن په يام و تا گه يشتن به قايلکردن وه رگره كه ي.

له لايه كيتره وه ميدياى نوئى به تايبه تمه ندىيه ناوازه كانى ئهم پرۆسه يى كارى بو يه كه ي په يوه ندى گشتى دیجيتالى زور خيرا و سانا و كارى گه ر تر كردوه و گۆرانكارى ريشه يى به لايه نى ئه رتبي تيدا هيناوه ته ئاراهه، له م سوډنگه يه وه ئهم توئيزينه وه يه هه وئليكي زانستيه بو ئاشنايون به په يوه ندى گشتى دیجيتالى و ستراتيزى سودوهرگرتن له تايبه تمه ندىيه كانى ميدياى نوئى له پرۆسه يى قايلکردن جه ماوه ر، هه روه ها ئهو گۆرانكارىيانه يى تايبه تمه ندى ميدياى نوئى بو په يوه ندى گشتى فه راهه مى كردوه تا پرۆسه يه كى قايلكارانه يى سه ركه وتو ئه نجام بدات، ناوه روئي ئهم توئيزينه يه به م شيوه يه يى دابه شكراوه: به شى يه كه م تيدا لايه نى ميتوډى توئيزينه وه كه خراوه ته رو، پاشان له به شى دوهمدا باس له هه ريه ك له په يوه ندى گشتى دیجيتالى و ئامرازه كانى و جياوازيه كانى له گه ل په يوه ندى گشتى كلاسيكدا كراوه، هه روه ها قايلكارى پيكه پنه ره و شيوازه كانى پرۆسه يى قايلکردن له په يوه ندى گشتيدا خراوه ته رو، له به شى سييه مدا به شيوه يه كى تيورى ئهو ستراتيزانه ديارى كراوه كه به كارده هينرئين بو چوئيتى سودبيني له تايبه تمه ندى ميدياى نوئى له فه راهه م كردن ئامرازه كارى گه ره كانى پرۆسه يى قايلكارى په يوه ندى گشتى دیجيتالى.

به شى يه كه م: لايه نى ميتوډى توئيزينه وه كه:

۱- تايبه تمه ندىيه كانى توئيزينه وه: (كيشه يى توئيزينه وه)

كيشه يى ئهم توئيزينه وه يه له وه دا به رجسته ده بئيت شيوازى به كارهينانى ميدياى نوئى له ئه ركه قايلكارىيه كانى په يوه ندى گشتى دیجيتالى له چوارچيوه يه كى تيورييدا ديارى نه كراوه، كه مه به ست لئى رينگرى كردن بئيت له هه له و بو ار نه دان به فه راموش كردن هيج يه ك له تايبه تمه ندىيه كان هه ر يه ك له ميدياى نوئى و په يوه ندى گشتى دیجيتالى له پرۆسه يى قايلكاريدا، ئه مه ش به له به رچاوگرتنى ئهو گۆرانكارىيه نوئيانه يى له هه روه بو اردا رويانداوه و هه ل سوډپنه رانى په يوه ندى گشتى وابه سته كردوه به ده ستنيشان كردن ستراتيزى به كارهينانى تايبه تمه ندىيه نوئيه كانى په يوه ندى گشتى دیجيتالى، دواتر دارشتنى ستراتيزيكي بو چوئيتى سود وه رگرتنى له تايبه تمه ندى ميدياى نوئى وه ك ئامرازى گه ياندن له پرۆسه يى قايلكاريدا تاوه كو شيوازه قايلكارىيه كانى په يوه ندى گشتى بگا ته ئاستى ته واو كارى.

گرنگی تووژینه‌وه: گرنگی ئەم تووژینه‌وه‌یه بریتییە لە خستنه‌روی ئەو چوارچۆیه تیورییە‌یه که تێیدا به شیوازیکی ستراتژی پلان بۆ دارێژراو کار لەسەر به کارهێنانی تایبه‌تمه‌ندییەکانی میدیای نوێ ده‌کریت به‌مه‌به‌ستی گه‌یشتن به ئامانجه‌کانی پرۆسه‌ی قایلکاری په‌یوه‌ندی گشتی، هه‌روه‌ها باسکردنی پیکه‌ینه‌ره‌کانی پرۆسه‌ی قایلکردن و ده‌ستنیشانکردنی شیوازه قایلکارییەکانی په‌یوه‌ندی گشتی دیجیتالی، ئەمه‌ش به خستنه‌روی ئەو نوێگه‌رییانه‌ی له پاش به دیجیتالی بونی هه‌ر یه‌ک له په‌یوه‌ندی گشتی و میدیادا هاتونه‌ته ئاراوه و گۆرانکاری پێشه‌ییان له پرۆسه‌ی قایلکردندا دروستکردوه و توانا‌کانی په‌یوه‌ندی گشتییان به‌هێز و کاریگه‌رتر کردوه له‌م پرۆسه‌یه‌دا.

ئامانجی تووژینه‌وه:

1. دیاریکردنی شیوازی به‌کارهێنانی میدیای نوێ له ئەرکه قایلکارییەکانی په‌یوه‌ندی گشتی دیجیتالی له پرۆسه‌ی قایلکاریدا.
2. ده‌ستنیشانکردنی شیوازه قایلکارییەکانی په‌یوه‌ندی گشتی دیجیتالی و کاریگه‌ره‌کانی له قایلکردنی جه‌ماوه‌ردا، که له بنه‌رتدا ئەرکی په‌یوه‌ندی گشتییە هه‌ولبه‌دات بۆ قایلکردنی جه‌ماوه‌ره‌که‌ی به‌گۆرین یان نزیکردنه‌وه‌ی بۆچون، هه‌لوێست، ره‌فتار و ئاراسته‌یان به‌قازانجی لایه‌نی قایلکار.
3. ده‌ستنیشانکردنی شیوازی پشت به‌ستنی یه‌که‌ی په‌یوه‌ندی گشتی به‌و ئامرازه‌ میدیاییانه‌ی توانای تێکردنی ته‌واوه‌تی خواستی جه‌ماوه‌ری به‌ئامانجگیراوی پرۆسه‌ی قایلکاریان هه‌یه.
4. سوودبێنی له کاریگه‌ری په‌یامی فره‌چه‌شن و به‌کارهێنانی شیوازی قسه‌کردنی ئاسایی و په‌یوه‌ندیکردنی به‌رده‌وام و خێرای گه‌یاندن و وه‌رگرتنه‌وه‌ی فیدباک له پرۆسه‌ی قایلکاریدا.
5. دارشتنی ستراتژییک بۆ دیاریکردنی چۆنیتی سوودبێنی په‌یوه‌ندی گشتی له تایبه‌تمه‌ندی میدیای نوێ له پرۆسه‌ی قایلکردندا.

2- جوور و پێبازی به‌کارهاتوی تووژینه‌وه‌که:

تووژینه‌وه‌یه‌کی تیورییە و تێیدا میتۆدی ده‌وله‌مه‌ندیی ئامرازه‌ میدیاییه‌کان به‌کارهێنراوه، ئەمه‌ش به‌پێی ئەوه‌ی پرۆسه‌ی قایلکاری په‌یوه‌ندی گشتی پێویستی به‌په‌یوه‌ندیکردنی دولایه‌نه‌ و گه‌توگۆکردنی به‌ئامانج و وه‌رگرتنه‌وه‌ی فیدباک به‌رده‌وام وه‌رگه‌رکانییەتی، خزمه‌تگوزارییەکانی میدیای دیجیتالی بۆ هه‌لسۆرته‌رانی په‌یوه‌ندی گشتی ئەم پرۆسه‌یه‌یان خێرا و کاریگه‌ر و ده‌وله‌مه‌نتر کردوه، ئەم میتۆده‌ هاوکاره‌ بۆ لیکۆئینه‌وه‌ له‌و دۆخه‌ نوێیه‌ی هۆکاره‌ میدیاییه‌ دیجیتالییه‌کان فراهه‌میانکردوه بۆ هه‌ردو لایه‌نی نێره‌ و وه‌رگر، ئەمه‌ش به‌پێی توانایان له‌پێدانی زانیاری به‌شیوازی فرچه‌شن (مه‌لتیمیدیا) و ئاستی کارلیککاری له‌پرۆسه‌ی په‌یوه‌ندیکردن دو‌ئاراسته‌ی نێوان نێره‌ی په‌یام و وه‌رگه‌ره‌کانی، هه‌روه‌ها تێیدا هه‌ر هۆکاریکی میدیایی توانای گه‌راندنه‌وه‌ی فیدباک خێراتر بێت به‌ده‌وله‌مه‌ندترین هۆکار ئەژماری ده‌کریت.

3- تووژینه‌وه‌کانی پێشو:

1- تووژینه‌وه‌ی (مطلق، 2021):

ناونیشانی تووژینه‌وه‌که بریتییە له (الأساليب الاقناعية للعلاقات عامة والتكوين الصورة الذهنية في المؤسسات الكويتية) بابه‌تی تووژینه‌وه‌که دیاریکردنی ئەو شیوازه قایلکارییانه‌یه که کارمه‌ندان په‌یوه‌ندی گشتی گرتویانه‌ته‌به‌ر بۆ دروستکردنی

وتنه يه كى زهينى، ههروه ك دامه زراوه خزمه تگوزار يه كانى ولاتى كوهيتى وه ك سامپلى توپژينه وه وهرگرتوه، تپيدا توپژهر ميتودى سى پيتى (ت - التاءات الثلاثة) به كار هيناوه، گرنگى توپژينه وه كه خوى له وهدا ده بپننه وه چون يه كه كانى په يوه ندى گشتى سه باره ت به دامه زراوه خزمه تگوزار يه كان بروا به به كار به ره كانيان به پين و وتنه يه كى په سه نديان له سه ر دامه زراوه كان له لا دروست بكن، له گرنگترين ئامه نجه كانى ئه م توپژينه وه ي ديارى كردنى ئه و جوړه شيوازه قايلكار يانه يه كه په يوه ندى گشتى ده توانيت بيانگر يته بهر كه هه لقولاوى ناو ژينگه ي جه ماوه ر بن و كار يگه رى قوليان هه بيت له سه ر ديد و برياره كانى وهرگر، له وه درئه نجامه نه ي توپژهر له م توپژينه وه يه دا پيگه يشتوه كار يگه رترين شيوازي قايل كردن بر يتيه يه له تپكه لكر دنى شيوازي مه يل راكيشانى ژيرى و سوزدارى پيگه وه كار يگه رى كرداره كييان ده بيت له سه ر دروستبوني وتنه يه په سه نده لاي جه ماوه ر، ههروه ها سوشيال ميدياى ده ست نيشانكردوه به كار يگه رترين هوكارى ميدياى كه كارمه نديان په يوه ندى گشتى بو قايل كردنى جه ماوه ره به ئامانجگيراوه كانيان به كار يان هيناوه، به لام به هو ي قولنه بونه وه ي له لايه نى تيورى ئه و گورانكار يانه ي به هو ي به دي جيتال بوني په يوه نديه گشتيه كانه وه هاتونه ته ئارواوه توپژهر چه نده لايه نيكي وه ك به رده وامى و چه نده باره كردنه وه ي په يامه كانى به شيوازي جياواز فه راموشكردوه كه رولى سه ره كى ده بين له پر و سه ي قايل كردندا.

2- توپژينه وه ي (Горячев گورياچيف، 2015):

توپژينه وه به كى وه سفويه له ژير ناو نيشانى (شيوازه قايلكاره كان له بوارى په يوه نديه گشتيه كاند: بشتبه ست به ستراتيزى دروستكردنى مانا)، له گوفارى (Медиалингвистика) زانكوى سانكتپيتير بو رگى حكومى بلاوكر او ته وه، تپيدا توپژهر شيوازه قايلكار يه كانى كارمه نديان په يوه ندى گشتى له روى ستراتيزى دروستكردنى مانا له به ياننامه ر وژنامه وانويه كان و بابه ته چيروك ئاميزه كان باس ده كات، كو مه لگاي توپژينه وه كه ي حكومه تى روسياى فدراله به ياننامه كانى حكومه تى وه ك سامپلى توپژينه وه وهرگرتوه، گرنگى ئه م توپژينه وه ي جيبه جيكرجنى ستراتيزى دروستكردنى مانا به بو په يامه كانى دامه زراوه و خستنه روى كار يگه ريه كانى زمان له پر و سه ي قايلكار يدا، ههروه ك ئامانجى سه ره كى توپژينه وه كه ش ديارى كردنى چونيتى دروستكردنى زمانى مانا به خشينه به بلاوكر او وه نوسراوه كانى يه كه ي په يوه ندى گشتى، تپيدا توپژهر به م درئه نجامانه گه يشتوه، ئه م شيوازه قايلكار يه كارمه نديان په يوه ندى گشتى ده توان ئاراسته ي جه ماوه ر جله و بكن، بير كردنه وه و تپگه يشتنيان بو بابه ته كان له چوارچيوه ي ئه و مانا يانه دا بيت كه ئه وان به ستراتيزى پيشو هه به بابه ته كانيان به خشيوه.

3- توپژينه وه ي (عبد الكاظم، 2012):

ناو نيشانى توپژينه وه كه بر يتيه له (استمالات واساليب الاقناع في العلاقات عامة) له م توپژينه وه به دا ميتودى راپويى به كار هاتوه بشتبه ست به ريگاي شيكردنه وه ي ناوه رووك بو كورته نامه كانى هيلى ته له فونى كو مپانياى زين-عيراق سه باره ت به و شيوازه قايلكار يانه ي يه كه ي په يوه ندى گشتى كو مپانيا به كارى هيناوه بو قايل كردنى جه ماوه ر، گرنگى ئه م توپژينه وه خستنه روى ئه و شيوازه و مه يل راكيشانه نوپانه ي كارگيرى په يوه ندى گشتى كو مپانياى زين عيراقه بو قايل كردنى جه ماوه ره كه ي به شيوازي كورته نامه به كارى هيناوه بو به ده ست هينانى په سه نديان بو خزمه تگوزار يه كانى كو مپانياكه، ههروه ك ئامانجه كانى توپژينه وه كه ي به سى خال خستوه ته رو كه سه ره كيترينيان ئاشكر اكر دنى ئه و شيوازه قايلكار يانه يه كارگيرى په يوه ندى گشتى به كار يه هيناوه بو قايل كردنى جه ماوه ره كه ي و پاشان گه ران بو هوكاره سه رنج راكيشه قايلكار يه كانى نيو ناوه رووكى كورته نامه كان، له درئه نجامى توپژينه وه كه دا ده ركه وتوه كارگيرى په يوه نديه گشتيه كان به شيوه يه كى سه ره كى شيوازه سوزدارى و زمانه وانويه كانى بو قايل كردن به كار هيناوه و به ريزه يه كى كه م پشتى

به شپۆزای ترساندن و ژیری بهستوه، ههروهها بهردهوام پرکردنهوهی پیداوایسته کانی جهماوهری وهک خالی قایلکهه به کارهینراوه.

٤- ناساندنی چه مکه کانی توئینه وه:

په یوهندی گشتی دیجیتالی: بریتیه له وههول و چالاکیه ئامانجدار و پلان بۆ دارنژراوانه ی په یوهندی گشتی ئه نجامی ده دات به مه بهستی گه یاندنی په یام و ریکهستی په یوهندی نیوان دامه زراوه جهماوهری دهره کی و ناوخۆی، به به کارهینانی ته کنه لۆجی نوئ و سودبیین له خزمه تگوزاریه ئینته رنیتیه کان (الصالحی، 2021، 52).

میدیای نوئ: ئه و میدیایانه ده گرتته وه بۆ گه یاندنی په یام هه لده سیت به کارهینهری ته کنه لۆجیای دیجیتالی و سود ده بینیت له بلاوکردنه وهی به ره مه کانی له ریگی په خشی ئه لیکترۆنی، به شیوه یه ک دهره تی بۆ هه موان دروستکرده به شدارین وهک به ره مه پین و به کاربه ری به ره مه بلاوکراره کان، هه وهک کارلیکی راسته وخۆ بکه ن له گه ل به ره مه میدیاییه کان به شیوه یه کی ئازاد و سانا. (علاوه، 164، 2017)

قایلکردن: چالاکیه کی پلان بۆ دارنژراوه، لایه نه کان به کاری ده هینن بۆ کاریگه ریدانان له سه ر بیر و هه لۆیست و ره فتاری که سانی به ئامانج گیراو، به مه بهستی هاواربون له گه ل په یام و بۆچون و ره فتاری ئاراسته کار له بابته تیکی دیاریکراودا (عبد الفتاح، 2022، 50).

ستراتیژی سودبیین: مه بهست له به کارهینانی تایبه تمه ندیه کانی میدیای نوئیه به شیوه یه کی پلان بۆ دارنژرا و دورکه وتنه وهی له به کارهینانی هه ره مه کی و پاشان پۆلینکردنی تایبه تمه ندیه کان میدیای نوئ به پپی ئامرازه کانی رومالکردن و په یوهندیکردن و ناوه رۆکسازی په یام، به مه بهستی به کارهینانی له پرۆسه ی قایلکاری په یوهندی گشتیدا .

به شی دوهم: لایه نی تیوری توئینه وه که

په یوهندی گشتی دیجیتالی و پرۆسه ی قایلکاری

١- په یوهندی گشتی دیجیتالی و ئامرازه کانی:

سه ره له دانی شۆرش زانیاری و هاتنه کایه ی شۆرش ته کنه لۆجی له سه ده ی بیست و یه ک دا، بۆته هوی ئه وهی زۆرینه ی په یوهندی و چالاکیه جۆراوجۆره کان گۆرانکاریان به سه ردا بیت و بکه ونه ژیر کاریگه ری ئه م دا هینانه نوئیه وه، هه ر له بهر ئه و هۆکاره سه رده مه که ی به سه رده می ته کنه لۆجی ناوده بریت. (Tim Berners- Lee) به دا هینهری تۆر (web) داده نریت له سالی ١٩٩٠، به مه بهستی په یوهندیکردن و ده ستهستی زانیاری له ریگه ی تۆره وه (Philips, 2001, p.13)، ئه م دا هینانه وه ره خانیکی بیوتیه ی له سه رجه م کایه کانی ژیان هینایه دی و بوته هۆکاری ئه وهی چالاکی و په یوهندی به جۆراوجۆره کان بگۆرین بۆ دیجیتالی.

پیشکه وتنی بهرچاوهی ته کنه لۆجیاش بوته هوی کورته کردنه وهی مه ودا ی دوری، له ریگه ی به کارهینانی تیلیکۆمیونیکه یشن، که به یه کیل له گرنه گرتن و کاریگه رترین دا هینانه کانی سه رده می ته کنه لۆجیا داده نریت، که تیایدا

په يوه ننديه كان به كاتيكي كه متر و خپرايه كي زياتر و ئاسانتر ده به سترين (Al-Sartawi, 2023, p.242). بيگومان كاريگهري ئەم داھینانە نوێیە په يوه ننديه گشتيه كانی ليه دەر نه بو، به لكو بوه هۆی گۆرانكاری له چۆنیتی ئەنجامدانی سەرجه م ئەو چالاکیانە ی په يوه ننديه گشتيه كان له بواره جۆراوجۆره كاندا به رجه سته یان ده كرد، له ئەنجامدا سەرھەلدان و دروستبونی په يوه نندی گشتی دیجیتالی هینایه ئاراهه.

(الصيفي، ۲۰۲۲، ۱۲) پینوایه "په يوه نندی گشتی دیجیتالی پرۆسه یه کی په يوه نندی ستراتیژی دیجیتالییه، که په يوه ننديه کی هاوبهش له نیوان دامه زراوه و جه ماوه ره که یدا دروستده کات و به شیوه ی ئۆنلاین به رده ست ده بێت، له بهر ئه وه توانای ده ستر اگه شتی به جه ماوه ر زياتره". به هه مان شیوه (Gifford, 2010, p.63) پیناسه ی په يوه نندی گشتی دیجیتالی ده کات به وه ی "بریتیه له ده رکردنی په یام و به یاننامه ی هه والی ئۆنلاین، بۆ ئاگادارکردنه وه ی جه ماوه ر و خاوه ن به رزه وه ننديه كان سه باره ت به خزمه تگوزاریه كانی دامه زراوه یه ك یان نوێكاری و خزمه تگوزاریه كانی". ئامانجی سهره کی په يوه نندی گشتی دیجیتالی به هیزکردنی په يوه نندی دامه زراوه و جه ماوه ره، له رینگه ی به کارهینانی ته کنه لوجیای نوێ کۆمیونیکه یشن به مه به ستی به ده ستهینانی متمانه و به رزکردنه وه ی ناوبانگ و پینگه و وینیه ی زهینی دامه زراوه (الوافي، ۲۰۲۱، ۱).

په يوه نندی گشتی دیجیتالی کۆمه ئیک سودی هه یه له م چهند خاله دا بخه ی نه رو (Hamadan, and Aldhean 2024, 180-182)

1. خپراپی له دروستکردنی په يوه نندی له گه ل جه ماوه ر و گرنگیدان به به رده وای ئه و په يوه ننديه له رینگه ی تیگه شتن له پینوستی و خواسته كانیان.
2. رونی له گه یاندنی په یام و زانیاری و په يوه ننديه كان به یه کتیک له گرنگترین سو ده كانی په يوه نندی گشتی دیجیتالی داده نریت، که تیایدا جه ماوه ر ده توانن ئاسانتر و زوتر ده ستیان به زانیاریه كان بگات، له سایه ی ئامرازه كانی په يوه نندی دیجیتالییه وه.
3. زیادکردنی هۆشیاری ده رباره ی براند، له رینگه ی پیدانی زانیاری گونجاو، به به کاربه ر و گۆرینی بۆ کپاری به ره ه م یا خود خزمه تگوزاری به هۆکاری زوتر راگه شتن به جه ماوه ر .
4. دروستکردنی متمانه له رینگه ی بنیاتنانی په یامی به پیز و کاريگه ر و خستنه روی راستی گۆرانكاری و روداوه كان، که واده کات جه ماوه ر پکی زياتر له رینگه ی به کارهینانی ئامرازه كانی په يوه نندی گشتی دیجیتالی به ده ست به یتریت.

۲- جیاوازی په يوه نندی گشتی کلاسیکی و دیجیتالی:

له راستیدا، ئامانج له په يوه نندی گشتی دیجیتالی و کلاسیکیدا جیاوازی نیه و بۆ یه ك مه به سته، به لām جۆری ئه و ئامرازانه ده گۆریت که له جپه جپه کردنی تاکتیه که كاندا ده یگر نه به ر. په يوه نندی گشتی کلاسیکی زياتر پشت به ئامرازه میدیاییه كانی وه ك رۆژنامه، گۆفار، رادیو، ته له فزیۆن ده به ستیت، به لām په يوه نندی گشتی دیجیتالی سود له پلا تفرۆمه دیجیتالییه كان وه رده گریت که له رینگه ی ئینته رنته وه کار ده که ن (الصيفي، ۲۰۲۲، ۱۰).

له کاتیکیدا، به هۆی پشکه وتنی ته کنه لوجی، په يوه نندی گشتی دیجیتالی بوته مایه ی گرنگیپیدانی دامه زراوه و جه ماوه ر، به لām نه بوته هۆکاری وه لانانی ئامرازه کلاسیکیه كان، به لکو هه ندیک توێژه ران پینان وایه کار له سه ر په يوه ننديه

دریژخایه نه کان ده کاتهوه له ریگه ی دروستکردنی متمانه له گه ل خاوهن بهرژه وهندیه کان، له پیناو وینه و ناسنامه و ناوبانگی دامه زراوه. به پێچه وانه شهوه، میدیای دیجیتالی، جهخت له سهر دروستکردنی په یوهندی کورتخایه ن و کاتی ده کاتهوه و پیویستی به ئامراز و تیچوی زیاتره.

ئامرازه کانی په یوهندی گشتی کلاسیکی بو سی کۆمه له پۆلین ده کرین ئه وانیش (جرادات، 2020: 112):

1. چاپکراوه کان: به گرنگترین سه رچاوه کانی هه و آل و ئامرازی کۆنی په یوهندیکردنی به کۆمه ل داده نریت و با به ته چاکراوه کانی وه ک رۆژنامه و گو فاری و نامیلکه و زۆر جاریش کتیب ده گرته وه، که په یوهندیه گشتیه کان به کاری ده هینیت بو گه یانندی په یام.
2. میدیای بیستراو: به یه کیک له ئامرازه کاریگه ره کان داده نریت له په یوهندی گشتی کلاسیکید، چونکه ده توانیت به کورتترین ماوه ی دیاریکراو بگاته جه ماوه ری مه به ستدار به پشت به ستن به پیشکه شکردنی زانیاری و گه یانندی په یام له ریگه ی ده نگه وه، بۆیه گوئیگر زانیاریه کان له ریگه ی بیستنه وه وه رده گریت وه ک رادیو.
3. میدیای بینراو: ئه و ئامرازانه ده گرته وه که له ریگه ی وینه وه زانیاری و په یامه کان ده گه یه نیت به جه ماوه ره وه ک ته له فزیۆن. میدیای بینراو کاریگه رترین جو ری ئامرازه له په یوهندی گشتی کلاسیکید، چونکه ئامرازیکی گرنگی دروستکردنی وینه و ناوبانگی دامه زراوه یه، که ده توانریت به شیوه ی ده نگ و ره نگ په یامی پێبگه یه نن و جه ماوه ر ئاراسته بکه ن به گویره ی ئامانج و ستراتیجی دامه زراوه.

3- ئامرازه کانی په یوهندی گشتی دیجیتالی (Dogan and Oze, 2018, p.38-42)

1. ویب سایت: به یه کیک له گرنگترین ئامرازه کانی په یوهندی گشتی دیجیتالی داده نریت، که توانای به ستنی په یوهندی له نیاوان دامه زراوه و دامه زراوه یه کی دیکه، دامه زراوه و خاوهن بهرژه وهندی و جه ماوه ری مه به ستداردا دروست ده کات. مه به ستنی سه ره کی له به کارهینانی ویب سایت، به پێوه بردنی ناوبانگی دامه زراوه یه، له ریگه ی گفتوگو کردن ده رباره ی پێگه، به رهه م یان خزمه تگوزاری، براند و فه لسه فه ی چۆنیتی به یوه چونی دامه زراوه، هه روه ها یارمه تی دامه زراوه ده دات، که هۆکاری هه بون و پیویست بونی بو جه ماوه ره که ی رونه کاته وه، له به رته وه پیویسته سه رجه م زانیاریه کانی وه ک ناو نیشان، زانیاری چۆنیتی په یوهندیکردن، زانیاری ته و او ده رباره ی به رهه م و خزمه تگوزاری، ناو نیشانی سۆشیال میدیاکان له ناو ویب سایتدا هه بن و زو نوئ بکرته وه بو ئاگاداریونی جه ماوه ره له گۆرانکاریه کان.

2. بلۆگ (Blogs): بلۆگه کان بریتین له تۆمارکردنی بیره وه رییه کان له جیهانی خه یالی (مجازی) و نمونه ی سه ره تایتترین جو ری سۆشیال میدیا، که جو ریکی جیا وازه له مآپه ر تیایدا به روار ی هاتنه ژوره وه ی به شداریوان به شیوه ی کرۆنۆلۆجی پێچه وانه تۆمارده کات، واته نویتترین به روار له به شی سه ره وه ی لاپه ره ی بلۆگه که دایه. وشه ی بلۆگ له وشه ی (ویبلۆگ) وه رگیاوه، که به زۆری له لایه ن تا که که سه یکه وه به رپێوه ده بریت و تا ک یان گروپ و دامه زراوه کان ده توانن زانیاری یان بیرۆکه کان له گه ل کۆمه لپکی زۆر له خه لک له ریگه ی ئینته رنیتته وه هاو به ش بکه ن (Haenlein and Kaplan, 2010, p.60). بلۆگی دامه زراوه پلاتفۆرمیکه، دامه زراوه هه و آل و زانیاریه کانی تیا دا بلاوده کاته وه به مه به ستنی پێشخه ستنی ئامانجه که ی، چونکه به شیوه یه کی خپرا و ئاسان و به که مترین تیچون ده توانریت فیدباکی جه ماوه ره له سهر به رهه م و خزمه تگوزاری دامه زراوه که وه ریگریت.

3. ئيمەيل: زورجار بەيەكەم ئامرازی ئىنتەرنىت دادەنرىت، بەهەمان شىوەش بەيەكەم بەبازارکردنى نازارەكى سەر تۆرى ئىنتەرنىت دادەنرىت. ئامرازیكى گرنكى دروستکردنى پەيوەندىيە لە نىوان دامەزراوە و جەماوەر، چونكە لەرېنگە ئيمەيلەو هەوالنامەى دامەزراوە دەنردرىت بۆ جەماوەرى مەبەستدار وەك: وەبەرھېن و كړيار بەمەبەستى برەودان بە بەرھەم و خزمەتگوزارى. لەپەيوەندىيە گشتىيە كاندا؛ ئيمەيل بەيەكەم لە ئامرازە گرنكى و فەرمىيە كانى پەيوەندىيە كردن دادەنرىت كە كار لەسەر دەرختى و ئىنەى زەينى دامەزراوە دەكات لەرېنگەى پەيوەندىيە كردنى راستەوخۆ بە جەماوەر لە كاتى هەبونی هەر فیدبەك و بۆچونىكى نەزىنى لەسەر بەرھەم و خزمەتگوزارى و چۆنىتى پەيوەندىيە كانى دامەزراوە.

4. پەيوەندى رۆژنامەوانى مەجازى (Virtual Press Contact): بەكەم لە چالاكىيە گرنكى كانى پەيوەندى گشتى دىجىتالى برىتە لە پەيوەندى رۆژنامەوانى ئۆنلاين، وەك هەوالنامە، بەياننامە، زانىارى پەيوەندى كردن، هەروەها فەراھەمكردنى هەوال و زانىارىيە كان دەربارەى دامەزراوە لە رۆژنامەى ئۆنلاينى تايبەت بە دامەزراوە، تاكو جەماوەر بەئاسانى دەستيان بگاتە هەر زانىارىيەك، كە پەيوەستە بە بەرھەم و خزمەتگوزارى و شىوازی راگرتنى پەيوەندى دامەزراوەكە. ديارترين جىوازی پەيوەندى رۆژنامەوانى ئۆنلاينىش لەگەل كلاسىك ئەوئەيە كە لە تۆرە كۆمەلەيەتەيە كاندا بەكار دەھىنرىت.

5. سەكو (Forum): برىتە لە پلاتفۆرمىك بۆ گفتوگۆ كردن و گۆرىنەوئەى بىرورا، كە زورجار بە (پەيامى ئەنجومەن) ناو دەبرىت بەو مانايەى كۆمەلەكەس كۆبونەوئەى ئۆنلاين دەربارەى بابەتەك كە جىي گرنكى هەمويانە، ئەنجام دەدەن. دامەزراوە لەرېنگەى بەكارھىنانى مەكو دەتوانىت راستەوخۆ فیدبەكى ئەرئى و نەزىنى پېبگات لەلایەن جەماوەرى مەبەستدار و ھۆكارىكيشە بۆ تىگەشتن لە پېشنيار و بۆچون و داخووزىيە كانى. سەكو بەكەم لە پلاتفۆرمە گرنگانەى پەيوەندى گشتى دىجىتالى بەكارىدەھىنرىت، بەمەبەستى بەشدارى پىكردنى كړيار لە پرۆسەى برىاردان لەرېنگەى بۆچون و رەخنەو پېشنيارە كانى دەربارەى بەرھەم و خزمەتگەزارىيە كانى دامەزراوە.

6. تۆرە كۆمەلەيەتەيە كان: دەتوانىت سۆشىال مېدىا بە شىوئەيەكى بەرفراوان وەك كۆمەلەك بەرنامەى ئىنتەرنىتى كارلېككار بناسىنرىت، كە ئاسانكارى دەكات بۆ دروستكردن، كۆكردنەوئەى و ھاوبەشكردنى ناوەرۆكى دروستكراوى بەكارھىنەر (جفال، سمىر، ۲۰۲۲، ۲۱۹) لەم سەردەمەشدا تۆرە كۆمەلەيەتەيە كان بونەتە جىي سەرنجى زۆرىنەى جەماوەر بۆ دروستكردن و گرنكىدان بە پەيوەندىيە كانى، لەبەر ئەوھۆكارەش، دامەزراوە كان بايەخى تايبەتى پىدەدەن، چونكە لە پەيوەندى گشتى دىجىتالىدا؛ بەيەكەم لە ئامرازە گرنكى كانى دروستكردنى پەيوەندى دولايەنە (Two-Way Communications) لەنىوان دامەزراوە و جەماوەرى مەبەستدار دادەنرىت. گرنكىەكى ترى تۆرە كۆمەلەيەتەيە كان لە پەيوەندى گشتى دىجىتالى دا، بەرىو بەردى ناوبانگە لەرېنگەى دروستكردنى و ئىنەى زەينى و ھەولدان بۆ پېشخستن و گەشەپىدانى ئەو و ئىنەى بە گونگرتن لە راي گشتى جەماوەر دەربارەى دامەزراوە و بەرھەم و خزمەتگوزارىيە كانى.

۴- قايلکردن و پرۆسەى قايلكارى پەيوەندى گشتى:

قايلکردن ھەلخەلاتاندن ناگەيەنرىت، بەلكو گۆرانكارىيە لە بۆچونىك، ھەلوئىستىك يان رەفتارىك بە شىوئەيەكى ئارەزوومەندانە لەلایەن وەرگرەوئەى، ئەمەش پاش وەرگرتنى پەيامى نىرەر و كارىگەرىيون پىي تا ئاستى برواپىكردن و قايلبون، ھەمو تاكىك لە ژيانى رۆژانەيدا ئەم پرۆسەيە ئەنجادەدات وەك پىوئىستىيەك بۆ ژيانكردنى پىكەوئەى و پرکردنەوئەى پىداوئىستى ماددى و مەعنەوئەيە كان بەكتر، مرقفە كان بىت يان دەزگا و دامەزراوە كان بەردەوام لە ھەولى قايلكردنى

يه كترن(مزيان و زواقة ٢٠٢١)، ئەم پيويستيه بنه رته تيبه ي ژيانكردنه وايكردوه زانست له چه ندين رووه لايكولينه وه له م چه مكه بكات له بواره كاني دهرونزاني و پهروه ده و بازارگهري و سياست، ههروهك له بواري ميديا و پهيوه ندي گشتي دا وهك ئهركيكي سه ره كي ته ماشاي چه مكي قايلكردن ده كرئيت و رپوشوئيني ناساندن و به كارهيئاني دهستنيشان كراوه، بهمه بهستي قايلكردني جه ماوه ر به په يامه كانيان.

قايلكردن له ديدى پهيوه ندى گشتيه وه سيفه تي پرؤسه ي هه يه و كوومه ئيك ريكاري پيويسته تا به شيويه يه كي ريكخرا و به كار بهيئيت بو گه يشتن به ئامانج، ديف لاکاني خاوه ن كوومپانياي بولد ئه پروچي نيوده وه له تي له بواري پهيوه ندييه گشتيه كان و بازارگهري پيويه :قايلكردن پرؤسه ي پهيوه نديكرديكي به ئامانجه، كه تييدا نيره بو گورانكاري له هه لويست و بوچون و كردار و رهفتاري وه رگر كوومه ئيك ريكاري معرفي، سوژداري، ويژداني، ترساندن و هاندان ده گرئيه بهر به مه بهستي گه يشتن به قايلكردني وه رگره كه ي (لاکاني، ٢٠١٧، ١٤٤).

قايكردن له بواري پهيوه ندى گشتيدا پرؤسه يه و به م شيويه يه پيناسه ي ده كرئيت: بریتيه له پرؤسه يه كي ريكخرا و به مه بهستي، نيره به جيبه جيكردي شيوازه برواپه يئنه ره كان له ناردني په يامه كاني له ريگاي هوکاره كاني پهيوه ندى كردن و به ره چاوكردي كات و دوخي گونجاو، هه ولده دات كاريگهري بخاته سه ر تاكه كان بو گوړيني هه لويست، رهفتار، بير و را و ئاراسته باوه كاني نيو جه ماوه ر، بهمه بهستي به دهسته ئيني ئامانجه كانيان و قايلكردني وه رگر به ناوه روكي په يامه كانيان.

٥- پيکهينه ره كاني پرؤسه ي قايلكاري پهيوه ندى گشتي (عبد الفتاح، ٢٠٢٢، ٩٢)

پيکهينه ره كاني پرؤسه ي قايلكاري هه مان زنجيره ي پهيوه نديكردي ده يگرئيه وه كه بریتيه له نيره كه په ياميكي هه يه پاشان پيويسته له ريگاي هوکارتيكه وه بيگه ئيني به جه ماوه ره كه ي به ئامانجي ئاراسته كردنيان به ره و ئامانجه كانه ي نيره هه يه تي.

1. قايلكار: ئەو لايه نه يه كه بو مه بهستي هه لده ستيت به دارشتني بيرۆكه و په يامي قايلكارنه كه تيياندا ئامانجه كاني لايه ني قايلكار ره نگه داته وه، پاشان به هوکارتيكي گه ياندي گونجاو پهيوه ندى ده كات به لايه ني به ئامانج گيراوه وه و هه ولده دات كاريگه ريبان له سه ر دابني و قايليانبكات.
2. په يام: كرؤكي پرؤسه ي قايلكردنه، پيويستي به پلانريژي و زانياري ورده له دارشتنه وه ويدا، بهويپيه ي له ناوه روکيدا مه بهستي قايلكار له خو ده گرئيت و ريكاره كاني قايلكردني تي دا جيبه جي ده كرئيت، وه لامي وه گر راسته وخو ده كه وئيه ژير كاريگه ريبه وه.
3. هوکارى پهيوه نديكردن: هوکاره كاني گه ياندي په يامي قايلكاره به جه ماوه ري به ئامانج گيراو، كاريگه ري ئه وتوي هه يه له پرؤسه ي قايلكردنا، سه ركه وتي كوي پرؤسه كه گرئدراوه به و هوکاره گونجاوه ي ديارى ده كرئيت بو گه ياندي په يامه كان به جه ماوه، كه واتا هه لئاردني چي جو ره هوکارتيك بو گه يشتن به لايه ني به ئامانج گيراو روئي سه ره كي ده بينيت له برواپه يئنيان به ناوه روكي پرؤسه ي قايلكردن .
4. به ئامانج گيراو: ئەو كه س و گروپ و جه ماوه ره به ئامانج گيراوه ن كه پيامي قايكار له ريگاي هوکاره كاني گه ياندي وه وه رده گرن و به پي بهرزه وه ندى و تايبه تمه نديتيان كاردانه وه يان ده بيت و ده كه ونه ژير كاريگه ري ناوه روكي په يامه قايلكار و گورانكاري له هه لويست، رهفتار، بير و را و هه لسو كه وتيان رو ده دات. (الامين، ٢٠١٦، ١١١)

1. بهر فراوانی رۆبهری رومالکردنی: پرۆسهی کار له میدیای نویدا به هه مو پێوهره کانی به کارهێنان، سود لێبینین، گه یانندن و وهرگرتی زانیاری ژینگه یکی جیهانی فراوانی خولقاندوه و توانیویتی سنور و سانسۆره کان تیپه رینیت (نبیح، ۲۰۱۸: ۳۵)، توێژه ران پێیانوایه هه لسه رۆپنه رانی په یوه ندی گشتی ده رفه تێکی ناوازه یان بۆ فه راهه م بوه له دروستکردنی په یوه ندی بێسنور و بێسانسۆر بۆ گه یانندی بیروکه و په یام و به ره هه مه کانیا ن و گه یشتن به ئامانجه کانیا ن به به کارهێنانی شیوازه کانی قایلکردن بۆ مامه له کردن له گه ل جه ماوه ره کانیا ن له هه ر ناوچه یه کداین، پاشان به کارهێنانه وه یان له پرۆسه قایلکاریه کان بۆ سه لماندنی ئارگیمینت و وهرگرتی گه وا هده ری جه ماوه ره کانیا ن و باسکردنی ئەزمونیان له پرۆسه یه کی نوێی قایلکاریدا، ئەمه ش به مه به ستی کاریگه ری خسته سه ر جه ماوه ره به ئامانجگرا وه کان، بۆ نمونه هه لسه رۆپنه رانی په یوه ندی گشتی فیدو و وینه و وته ی که سانیک وه ک به لگه به کار ده هیتریت له ولاتیک یان ناوچه یه کی ترده ده ژین، پاشان به و به لگانه پرۆسه ی قایلکاریه نوێیه که یان ده وله مه ند تر ده که ن، یان کاره ساتیک سروه تی له ناچه یه کی ئەم سه رزه مینه رویدا وه به رومالکردنی سۆزی جه ماوه ر ده جو لێنپن بۆ به خشین له پیناوی کاره ساتباران و قایلپان ده که ن به خشن به بێ گوێدانه دوری و نزیک ناوچه ی کاره ساتبار، یان شیوازی ترساندن به کاره هین له پرۆسه قایلکاریه که دا وه ک رومالکردنی نه خو شی کو رۆنا، کاتیک فیدو ی که وتی چه ند که سیک له سه ر شه قام له ولاتی چین له میدیادا بلا وکرایه وه، زۆرینه ی خه لکی له ناوچه ی زۆر دور له و ولاته وه قایل بو به وه ی به ته وا وه تی ریکاره خو پارێزیه کان جیه جی بکه ن. ئەم جو ره له رومالکردنه جیهانگی ریه ی میدیای نوێ ره خساندو تی بۆ هه لسه رۆپنه رانی په یوه ندی گشتی له پرۆسه ی قایلکاریدا رۆبه ری کاری په یوه ندی گشتی له پرۆسه که دا زۆر فراوان تر کردوه به راورد به رۆبه ری رومالی میدیای کو ن که ژینگه ی کاری تیدا سنورداره بوه (Stiff and Mongeau, 2003, 116).

2. کاتی پرۆسه ی رومالکردن: میدیای نوێ گۆرانکاری له کاتی پرۆسه ی کاردا دروستکردوه به کورت کردنه وه ی کات رومالکردنی بۆ هه ردو لایه نی به کاربه رو و به ره هه مه یی په یام، به و پیه ی کاتی پویست بۆ به ره هه مه یان و دروستکردن و بلا وکردنه وه ی په یام و زانیاری (تیکست، دهنگ، وینه، فیدو) له ئامرازه کانی میدیای نویدا زۆر که مته ر به راورد به ئامرازه کانی میدیای کلاسیک (تبری، ۲۰۲۱، ۱۱۷)، لێر ده ا توێژه ران پشت به ست به م فاکته پێیان وایه به هۆی زۆری هه نگا وه کانی پرۆسه ی قایلکاری هه لسه رۆپنه رانی په یوه ندی گشتی ده توانن له ماوه یه کی زۆر کورتدا له ریگی میدیای نوێه شیوازه کانی قایلکاری به کاریه یان له پرۆسه ی کاره که یاندا، ناوه رۆکیکی فره چه شن دروستبکه ن (تیکست، دهنگ، وینه، فیدو) پاشان په یوه ندی به ستن و په یام بنێرن و فیدباکی په یامه کانیا ن وه ربگر نه وه و که م و کوریه کان چاکبکه نه وه و دو باره په یوه ندی بکه نه وه، که وا تا له ماوه یه کی کورتدا رومالی ته واوی پرۆسه ی قایلکاری ئەنجام ده دریت .

3. په یوه ندی کردن له پرۆسه ی رومالکردن: په یوه ندی کردن له میدیای نویدا گۆرانکاری ریشه یی تیدا رویدا وه له هه ر کات و شوێنیکدا بیت ده توانی په یوه ندی بکه یت به که س و لایه ن و گروپ جه ماوه ری به ئامانج گرا وه وه و رومالی په یوه ندی کردنه که له په یوه ندی به گشته وه mass communication گورا وه بۆ په یوه ندی کردن تایبه ت و راسته وخۆی direct and private communication (خلفونی، ۲۰۲۳، ۳۷۶) توێژه ران پێان وایه گۆرانکاریه ریشه ییه که ئەم جو ره په یوه ندی کردنه یه و هه لسه رۆپنه رانی په یوه ندی گشتی سو دیک گه وره یان له م تایبه تمه ندییه وهرگرتوه له پرۆسه ی قایلکاریدا، ئەمه ش به فه راهه م بونی په یوه ندی کردن به جه ماوه ری

به ئامانجگيراو تا ئاستی پهيوهنديکردن به تاک و گروپ و کۆمهلی زۆر ورد پۆلینکراو به پيی ته مهن، ره گهز، شوپن، ههز، مامه له کردن.

دوهم: سودبيني له ئامرازه کاربگه ره کانی پهيوهنديکردنی میدیای نوی:

1. پهيوهندی کارلیککاری: میدیای نوی پهيوهندی نیوان نیره و وه رگری له یه ک ئاراسته ییه وه گۆری بۆ پهيوهندی دو ئاراسته و پاشان بۆ پهيوهندی فره لایهن، به فهراهه مکردنی توانای به شداری پیکردنی وه رگر له ناوه رکی په یامه کان و دوباره بلاوکردنه وهی له ریگی خۆیه وه، ههروه ها به رده ستخستی گفتوگۆکردنی راسته وخۆ و به رده وام له گه ل نیره له لایه ک و له لایه کی تره وه له نیوان به شداریوان نه و ژینگه هاوبه شهی نیره ره که دروستیکردوه و له گه ل یه کتر کۆیکردونه ته وه (الزلب، 22، 20: 37)، توپژه ران پیمان وایه نه م ئامرازه کرۆکی پرۆسه ی قایکارییه و هه ل سوپنه رانی پهيوهندی گشتی بۆ قایلکردنی که س، گروپ و چینه کان پنیوستییان پهيوهندی به رده وام و دو ئاراسته و فره لایهن هه یه، له ئیستادا میدیای نوی نه م ئامرازه سه ره کییه ی به رده ست خسته به خیرترین و سانترین شیوه، نه مه ش به دروسکردنی پهيوهندییه کی کارلیککار و راسته وخۆ له نیوان قایلکار و جه ماوه ری به ئامانجگيراو و وه رگری فیدیایکی به رده وام که جگه له ئامرازه کانی میدیای نوی له میدیای کلاسی بونی نییه، ههروه ک به رده ستبونی پهيوهندی کارلیککاری راسته وخۆ و خیرا خالی گه یشتن به ئامانج له پرۆسه ی قایلکردن ده ستنیشان ده کات و هه ل سوپنه رانی پهيوهندی گشتی وه ک لایه نی قایلکار به به کاره یانی شیوازه کانی قایلکاری په یام ده نیرت، له هه مان کاتدا یان به ماوه یه کی کورت ده توانیت فیدیایکی جه ماوه ری به ئامانجگيراو بزانیته، پاشان هه له و لامپه ره کانی به رده م گه یشتنی به ئامانجه کانی پیده گاته وه و جارێکی تر راسته وخۆ هه لسه نگاندن بۆ په یامه کانی ده کات تا به ته واوه تی ده گات به په سه ندیتی جه ماوه ره که دوباره په یامه کانی ده نیرتیه وه.
2. پهيوهندی هه نوکه و خیرا: میدیای نوی به هه مو جو ره کانیه وه، به های خیرای و هه نوکه یی له میدیای کۆن تپه راندوه، به شیوه یه ک به کاره یانه رانی نه م جو ره میدیایه زۆر به خیرای زانیاری و داتای هه نوکه یی وه رده گرن و به هه مان شیوه ش ده یترن. به ویته ی به ره مه پنهان و بلاوکردنه وهی په یامی میدیای له میدیای نویدا، ئاسانتر و خیراتره به راورد به ئامرازه میدیاییه کانی دیکه. (عیسی، سالم عبد القادر عیسی، 31، 2010)، توپژه ران وای ده بین هه ل سوپنه رانی پهيوهندی گشتی له پرۆسه ی قایلکاری سودیکی گه وره یان له م تایبه ته مندیه پیکه وه گریدراوانه وه رگرتوه به وهی به شیوازیکی زیندو و به رده وام و خیرا په یام و به ره مه کانیان بگه یپن به جه ماوه ره که یان و به هه مان شیوازه وه ریبه گرنه وه و هه له و که م و کورییه کان چاک بکه نه وه و دوباره به چه شنێکی تر و هۆکارێکی تر په یام و به ره مه کانیان بنیره وه بۆ هه مان وه رگر تا گه یشتن به ئامانجه کانی پرۆسه ی قایلکارییه که یان.
3. فره ی هۆکاره کانی بلاو کردنه وه و پهيوهنديکردن: سوشیالمیدیا وه ک سه رکیتیرینیان پاشان وئیب سایت، بۆگ، ئیمه یل، نه په کانی پهيوهنديکردن، پهيوهندی رۆژنامه وانی مه جازی Virtual Press Contact، مه کۆ Forum و پۆدکاست، توپژه ران پیمان وایه نه م هۆکارانه ژینگه یه کی له باریان ره خساندوه بۆ جیبه جیکردنی نه رکه کانی پهيوهندی گشتی، ههروه ها بواری گۆرانکاری و جۆرا و جۆرکردنی ریگاکانی گه یشتن به جه ماوه ریان بۆ هه ل سوپنه رانی پهيوهندی گشتی ره خساندوه، نه مه ش ده توانیت له پرۆسه ی قایلکاریدا سودیگ; گه وره ی لوه ریبه گریته به وهی بتوانیت له زیاتر له یه ک ریگاوه په یام بلاو بکرتیه وه و پهيوهندی به جه ماوه ری

بە ئامانجگیراوهوه بکریت و تێیدا تهواوی شیوازه کانی قایلکاری به رینگا جۆراو جۆره کان بگێریتته بهر تا گهیشتن به قایلکردنیان.

سێیهه: سودببین له ئامرازه کاریگه ره کانی ناوهروکسازى په یام له میدیایى نوێ:

1. فرچهشنى خستنه پوی په یام: میدیایى نوێ تابه تمه دین فرچهشنى تیدا بهردهسته و کۆکه رهوه و لیکدهرى تیکست، وینه وهستاو وجولاو، دهنگ و فیدیویه بۆ پیشکەشکردنی ناوهروکی په یامه کان، ههروهها سه رچاوهی سه ره کی زانیاری بېشوماره بۆ به کارهینەر و به ره مه پین (مرجاوی، ۲۰۲۱، ۳۷۷)، توێژه ران پێیانوايه ئەم ئامرازه ناوازيه دروستکردنی ناوهروکی په یامی پرۆسه ی قایلکاری بۆ هه لسه روپینه رانی په یوهندی گشتی به شیوه یه کی کاریگه ره دهسته بهر کردوه، له لایه کی تره وه کار ئاسانی بۆ دهستکاریکردنی ناوهروکی په یام و خستنه پوی هه مان ناوهروک به شیوازی جۆراو جۆر و توانای به کار هێنای زیاتر له یه ک شیوازی قایلکردن بۆ هه لسه روپینه رانی په یوهندی گشتی فراهه مکردوه به مهش به ته واوه تی پرۆسه ی قایلکردنی دهوله مه ند و کاریگه ره و بهردهوام کردوه.
2. جهختکردنه وه له په یام: جهختکردنه وه له ناوهروکی په یام به کیک له هۆکاره کاریگه ره کانی پرۆسه ی قایلکاری و ئەگه ری قیلبون له رینگه ی بهرکه وتنی بهردهوام و که له که بو زیاتر ده کات، ئەم ئامرازی جهختکردنه وه ی له میدیایى نوێدا ده توانی زۆر به ئاسانی و به شیوه یه کی بهردهوام به کاره پێریت (المکی، ۲۰۱۲، ۵۲)، توێژه ران ئەوه ده خه نه رو که هه لسه روپینه رانی په یوهندی گشتی ده توانن به بهردهوامی له هۆکاره جۆرا و جۆره کانی میدیایى نوێ په یامه کانیان بۆ لایه که نه وه، له هه مان کاتدا بۆ خۆپارێزی له وه ره سکردنی جه ماوه ری به ئامانجگیراوی پرۆسه ی قایلکاری سود له تابه تمه ندی فرچهشنى میدیایى نوێ وه ربه گرن و زیاتر له چه ند جارێ هه مان ناوهروکی په یام به شیوازی جیا جیا بۆ لایه که نه وه جهخت له ئامانجه کانی پرۆسه که بکه نه وه.
3. پاراستن و هه لگرتنی په یام: ئەم تابه تمه ندیته یه ی میدیایى نوێ، ئاسانکاری بۆ وه رگر ده کات، له هه لگرتن و پاراستنی په یام و ناوهروکی په یوهندیه کان و دوباره گێرانه وه یان، به و مانایه ی له سایه ی میدیایى نوێدا به کارهینەر ده توانی له هه ر کات و شوێنیکدا بگه ریتته وه بۆ په یامه کان، چونکه له ناو توێژیک دیجیتالیدا هه لگیراوه، که ئەم تابه تمه ندیته یه ی له میدیایى کۆنباودا بهردهسته نییه و وه رگر زۆر به ئەسته م ده توانی په یامه کان (تیکست، فیدیو، دهنگ و وینه) بپارێزی یان جارێکی تر به ده ستیان به پێریتته وه (محمود، ۲۰۱۵، ۳) توێژه ران سودی ئەم تابه تمه ندیته یه ی بۆ هه لسه روپینه رانی په یوهندی گشتی له وه دا ده بیننه وه که ده توانی په یام و زانیاریه کانی پرۆسه ی قایلکاری به شیوازی زنجیره دا به زین به تابه ت ئەو په یامانه ی ناوهروکیکی درێژیان هه یه یان هه ر سروشتیان به و شیوه یه یه که پێویسته وه رگر له لای خۆی بپارێزی تا ده گاته واده ی به کاره پێنای.
4. هابه رلینک کردنی په یام: ئەم ئامرازه ی میدیایى نوێ به کارده ه پێریت بۆ به ستنه وه ی زانیاریه ک به زانیاریه کی دیکه له رینگه ی لینکیکی تره وه یان په ره یه کی جیاواز له ناو ماله پێرکی ئەلیکترۆنیدا (صالح، ۲۰۱۷، ۲۵). توێژه ران پێیانوايه هه لسه روپینه رانی په یوهندی گشتی کاتیک له ماله پێرکیدا په یامیک بۆ لایه که نه وه ده توانن له رینگه ی هابه رلینکه وه بیه ستنه وه به زانیاریه کی دیکه ی په یوه ست یان هاوشیوه ی ئەو ئەو په یامه و به کلێک کردن له سه ری په ره یه کی دیکه ی ئەلیکترۆنی بکریته وه که ورده کاری ئەو په یامه ی تیدایه به مهش له ده توانی له پرۆسه ی قایلکاریدا بۆ پیدانی زانیاری پشت به سه رچاوه و به لگه ی زۆر به ستریت به تابه ت بۆ ئەو جۆره جه ماوه رانه ی قایلبنیان پێویستی به زیاتر له یه ک شیوازی قایلکاریه تا ره زامه ندبن به و په یامه ی ئاراسته یان کراوه.

دهرئه نجام

له كۆتاي توژينه وه كه دا، توژهران گرنگترين دهرئه نجامه كاني ئەم توژينه وه به م شيوه به ده خه نه رو:

1. بهرده سته سته تايبه تمه ندى ديجيتالى شيوه هاوپه يوه سته له نيوان ههردو چه مكي په يوه ندى گشتى و ميديا دروست ده كات و هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى له ريگاي به كارهيتاني ئامرازه كاني ميديا نوئ ده توانن كۆنترۆلى پانتاي ههردو ژينگه ي دهره كى و ناوخۆي دامه زاره كانيان بكه ن ههردو فراوان و په رتبه يت و سنورى كار كردنيان ده بيهت به جيهاني، ئەم گۆرانكارويه ريشه ييه ته نها له ريگاي سودبينين له پايه تمه نديه كاني ميديا نويدا به ديديهت.
2. ميديا نوئ به دا بين كردني په يوه ندى بى سنور و سانسور، تواناي جيبه جيكردي ئه ركه كاني په يوه ندى گشتى ده گه ينيهت به ئاستى ته واو كاري به شيوه يه ك هه لسورينه راني پرۆسه ي قايلكاري بتوانن په يوه ندى تايبهت و گشتى كارلئكارانه ئه نجام بدن و بهرده وام زانباري ورد و پشتراستكرا و راسته قينه يان ده سته بكه و يته، ئەم جوړه له په يوه ندى ميديا نوئ ده كات به كئنگه ي كاري هه ميشه ي په يوه ندى گشتى.
3. راسته و خو، خيرا ي و بهرده وامي سئ هو كاري سه ره كى پرۆسه ي قايلكارين كه ميديا نوئ هه ر سيكياني له يه ك كاتدا بو هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى بهرده سته خات، ئەمه ش ته نها له خزمه تگوزارويه كاني ميديا نويدا بوني هه يه.
4. ميديا نوئ فره چه شه نه به مه ش هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى رزگارده كات له دوباره كردنه وه و وه ره سكردي جه ماوه ري به ئامانجگيراو له پيداي زانبار دوباره و يه ك شيوه ي له گه ياندي ناوه رو كى په يامه كاني نيره له پرۆسه ي قايلكاري.
5. ميديا نوئ به دروست كردني په يوه ندى دو ئاراسته ي و په يوه ندى كارلئكارانه، چاره سه ري ته واوي كه مو كورويه كاني پرۆسه ي قايلكاري بو هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى بهرده سته ده خات، ژينگه يه كى دره خستينهت كه له ميديا نويدا بوني نه بوه.

راسپارده و پيشنياز:

1. توژهر پيشنياز ده كات بو توژهران ليكۆلئنه وه ئه نجام بدن له كاريگه ري تايبه تمه ندى ميديا نوئ له سه ر سليكۆلۆژياي وه رگره كان، ئەمه ش به ئامانجى سود گه ياندي به پرۆسه ي قايلكاري هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى ديجيتالى.
2. توژهرانى بواري په يوه ندى گشتى له هه ريم بايه خى زياتر بدن به باس كردن و ريكخستن و ناساندي چه مكه نوپه كاني بواره كه و لايه ني ته كنه لوژياي گه ياندي و ميديا نوئ له بواري په يوه ندى گشتى ديجيتالى، ئەمه ش به ئامانجى زانينى چۆنيتي به كارهيتان و فره مۆشه كردني هيج كام له وه هه لانه ي فره هم بونه بو ئه نجامداني ئه ركه كانيان به باشترين شيوه.
3. هه لسورينه راني په يوه ندى گشتى خولى ئاستى ته واو كاري به كارهيتاني ته كنه لوژيا بينين له بواري پۆلئين كردني به كاريه ر و چه ماوه ر، به ئامانجى سود وه رگرتن له تايبه تمه نديه ناوازه كاني گۆرانكارويه ته كنه لوژيه كان له هه ر دو بواري ميديا و په يوه ندى گشتى و به كارهيتاني له پرۆسه ي قايلكاريدا.

Digital Public Relations and the Strategy of taking advantage of the New Media Characteristics in the Persuasive Process

Mohammed Omer Kaka¹ Avesta Younis Mohammed²

¹Business Administration Department, Chamchamal Technical Institute, Suleimani Polytechnic University, Chamchamal, Kurdistan Region of Iraq.

²Department of Public Relations, College of Human Science, University of Sulaymaniyah, Sulaymaniyah, Kurdistan Region of Iraq.

Abstract:

This Paper is entitled “Digital Public Relations and the Strategy of taking advantage of the Characteristics of New Media in the Persuasive Process” is a theoretical attempt to identify the new tools that new media provide to public relations practitioners in the persuasion process and offers strategies to benefit from the digitalization of public relations and media in this process.

This research aims to determine how public relations can rely on media tools that can fully meet the recipient's needs while taking advantage of the effects of multiple messages and continuous and rapid communication, as well as developing a strategy to determine the extent in which digital public relations can benefit from the features of new media. In the process of persuasion, within the framework of the media richness methods which measures the characteristics of media based on its richness with multimedia information, the level of interaction in two-way communication, and the speed of feedback, researchers have identified four strategies for effectively using new media tools in the persuasion process: coverage, communication, message content, and ease of use.

Keywords: Benefit strategy, Digital Public Relations, New Media, Persuasion.

سه رچاوه کان

- تبري، سامية تبرى 2021، واقع استخدام العلاقات العامة لمواقع التواصل الاجتماعي ودوره في تحسين صورة المؤسسة، <http://dspace.univ-setif2.dz/xmlui/handle/123456789/1643>
- جرادات، عبدالناصر جرادات ٢٠٢٠، أسس العلاقات العامة بين النظرية والتطبيق، دار اليازوري العلمية للنشر والتوزيع.
- الزلب، عبدالله علي الزلب 2022، مدخل إلى الإعلام الجديد، pdf.
- سارة، زايدي سارة ٢٠١٥، دور الاقناع في تفعيل الاتصال الداخلي، جامعة العربي بن مهيدي أم البواقي، الجزائر.
- صالح، محمد وليد صالح 2017، محتوى الاتصال في العلاقات العامة النوعية، دار الامجد للنشر والتوزيع، عمان، الاردن.
- الصالح، حاتم علي حيدر الصالح، العلاقات العامة الرقمية:مراجعته نظريه للمفهوم وعوامل الظهور والتحديات، مجلة حكمه للدراسات الاعلامية والاتصال، العدد 2، 2021.
- https://www.researchgate.net/publication/353830240_allaqat_alamt_alrqmyt_mrajt_nzryt_llmfhwm_w_waml_alzhwr_walthdyat_Digital_Public_Relations_A_theoretical_review_of_the_concept_emergence_factors_and_challenges
- صاولي، عبد المالك صاولي 2016، استراتيجيات الاتصال افنعاي وفن الاتصال الحديث، مجلة العلوم الاجتماعية والإنسانية، العدد 12، (31 ديسمبر/كانون الأول 2016)، جامعة العربي التبسي، الجزائر. theses-algerie.com/1674152843705911/articles-scientifiques-et-publications/universite-larbi-tebessi---tebessa
- الصيفي، حسن نيازي الصيفي 2022، مبادئ العلاقات العامة الرقمية، pdf.
- عبد الفتاح، احمد عبد الكافي عبد الفتاح 2022، اصول الاقناع في الاعلام الجديد، مؤسسة طيبة للنشر، القاهرة.
- عبد الكاظم، فاطمة عبد الكاظم 2012، استمالات واساليب الاقناع في العلاقات العامة، مجلة الباحث الاعلاي، العدد 16، الصفحات 147-135 <https://www.iasj.net/iasj/article/59945>
- عيسى، سالم عبد القادر عيسى 2010، الإعلام الجديد .. المفهوم والخصائص والأهمية، مجلة الأحداث، العدد 63.
- لاكاني، ديف لاکاني 2017، ترجمه زينب عاطف، الاقناع فن الفوز بما تريد، الناشر مؤسسة هنداوي.
- محمود، عبد الله عبدالرحمن محمود 2015، ثنائية الإعلام والتغيير، مركز الشاهد للدراسات الإعلامية.
- مرجاوي، نعيمة مرجاوي 2021، تكنولوجيا الحديثة للإعلام والاتصال أداة لدعم التعليم، مجلة السياسة العالمية، عدد 2.
- مزيان و زواقة، أمينة مزيان و بدرالدين زواقة، الاساليب الإقناع في مواقع التواصل الاجتماعي، جامعة باتنة، الجزائر، 2021.
- <http://dspace.univ-batna.dz/xmlui/handle/123456789/555>
- مطلق، فلاح فهد هادي مطلق، ساليب القناعية للعلاقات العامة وتكوين الصورة الذهنية في المؤسسات الكويتية، المجلة العلمية لبحوث العلم وتكنولوجيا الاتصال ٢٠٧. العدد 9، ٢٠٢١.
- https://mktc.journals.ekb.eg/article_182786_7a4b8c488b047eb0a96a0c167a3a7da9.pdf
- المكي، محمد عباس المكي، مميزات الإعلام الجديد بين الإيجابية والسلبية، مجلة المعرفة، العدد 129، 2012.

الوافي، ايمان الوافي ٢٠٢١، دور العلاقات العامة الرقمية في تشكيل الصورة الذهنية للمؤسسة الاقتصادية إتصالات جامعة العربي التبسي، الجزائر.

علاوة، محمد علاوة 2017، الاعلام الجديد: مفهوم، خصائص والعوامل التي تميزه عن الاعلام التقليدي وطبيعته علاقه بينهما، مجلة رسالة للدراسات الاعلامية، عدد 1، pdf.

جفال و سمير، هارون جفال، سمير رحمان 2022، شبكات التواصل الاجتماعي كاليه جديده للعلاقات عامه بين الرؤيه الوظيفيه والاستخدامات التقنيات الرقمية، مجله علوم الاجتماعيه والانسانيه عدد 2، pdf.

الامين، مرتضى بشير الامين 2018، الاتصال في العلاقات العامة، امواج لنشر وتوزيع، عمان، الاردن، 2016.

نبيح، امينة نبيح، الاتصال الرقمي والإعلام الجديد موقع فيسبوك نموذجاً، دار العيدان لنشر وتوزيع، عمان، الاردن.

خلفوني، فائزة خلفوني 2023، دور العمل الاتصالي للعلاقات العامة في التحقيق التفاعل بين منظمه وجمهورها، مجله الرساله للدراسات والبحوث الانسانيه عدد 1، الجزائر.

Al-Sartawi M, Razzaque A. Kamal, M (2022) From the Internet of Things to the Internet of Ideas: The Role of Artificial Intelligence. Springer.

Dogan, E. Oze, N. (2018) Issue in Communication, Media and Public Relations. London: Ijopce.

Fletcher, L. (2001) How to Design and Deliver Speeches, New York: Longman, 7th ed.

Gifford, J. (2010) 'Continuing Higher Education Review', 74, pp.63.

Hamadan, A and Saleh Aldhean (2024) Artificial Intelligence and Transforming Digital Marketing. Springer.

Kaplan, A. & Haenlein, M. (2010) Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. Science Direct. 53(1)59-68.

Philips, D. (2001) Online Public Relations. The Institute of Public Relations. UK.

Stiff, J. B., and Paul A. Mongeau (2003) Persuasive Communication, 2nd ed.

Горяче , Алексей Александрович Горячев, УБЕЖДАЮЩИЕ ТЕКСТЫ В СФЕРЕ СВЯЗЕЙ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ, Журнал «Медиалингвистика», № 2, 2015 государственного университета Санкт-Петербур, <https://medialing.ru/ubezhdayushchie-teksty-v-sfere-svyazey-s-obshchestvennostyu-opyt-intencionalno-stilisticheskogo-analiza-statya-2/>

"Taking advantage of" is the correct expression. It means to use something to your benefit, which fits the context of leveraging new media characteristics.

"Making advantage of" is not a standard or correct phrase in English. The phrase "taking advantage of" is the idiomatic expression used to convey the idea of utilizing something effectively.